

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ГОРЛІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

KRAKOWSKA AKADEMIA IM. A. F. MODRZEWSKIEGO
UNIVERZA NA PRIMORSKEM

УЧИТЕЛЬ, ШКОЛА Й ОСВІТА

ЗА РЕДАКЦІЄЮ:
БОРИСА КОЖУХА
ОЛЕНИ БОЧАРОВОЇ

ГОРЛІВКА
2011

УДК 37.011.31; 373.1

ББК Ч 74.204.2

К 79

*Рекомендовано до друку Вченою радою ГДППМ
Протокол № 10 від 20. 04. 2011 р.*

Редакційна колегія:

Кожух Б. д-р пед. наук, професор

(відповідальний редактор)

Бочарова О. А. канд. пед. наук, доцент

(заступник відповідального редактора)

Аксман Дж. д-р пед. наук, доцент

Червонецький В. В. д-р пед. наук, професор

Марченко Г. В. канд. пед. наук, доцент

Цотич М. д-р пед. наук, професор

Милковска Г. д-р пед. наук, доцент

Максимович J. д-р пед. наук

Рецензенти:

Алфімов В. д-р пед. наук, професор

Зєня Л. Я. канд. пед. наук, доцент

Учитель, школа й освіта: збірник наукових праць. – Горлівка: Вид-во ГДППМ, 2011. – 220 с.

У збірнику на базі проведених авторами досліджень висвітлюються актуальні питання, що стосуються розвитку креативної особистості в різних типах шкіл та вузів.

Пропонується науковцям у галузі педагогіки та психології творчості, педагогам-практикам.

ISBN 978-966-8469-0

УДК 37.011.31; 373.1

ББК Ч 74.204.2

К 79

ISBN 978-966-8469-0

© Вид-во ГДППМ, 2011

ЗМІСТ

Борис Кожух Методологические аспекты метаанализа в исследовательском пространстве	7
Олена Бочарова Історичний контекст педагогічної підтримки обдарованих дітей	21
Darjo Felda, Mara Cotič Reševanje realističnih problemov in matematično modeliranje	29
Barbara Sitarska Miejsce i rola szkoły we współczesnym systemie edukacji w kontekście idei edukacji nieustającej	37
Margaret N. C. Wong, Eva Y. H. Lau, Hui Li Establishing a Quality Culture in Hong Kong Preschools: A Review of the Joint Efforts by Government, Researchers, Preschool Leaders and Teachers	49
Bisera Jevtić Efekti interaktivne pedagoške komunikacije	63
Robi Kroflič Pripoznanje drugega kot drugačnega –element pravične obravnave marginaliziranih oseb in otrokovih pravic	73
Ľuboslava Sejščová Látkové a nelátkové závislosti mladých ľudí	81
Anči Leburic, Jasmina Bajić Utjecaji školovanja na društveno ponašanje mladih	93
Катерина Пејкова, Наташа Ангелоска-Галевска Ефикасност на студентските сервиси во високото образование во Република Македонија	105

Grażyna Miłkowska	
Kultura osobista studentów	117
Đorđe Nadrljanski, Mila Nadrljanski	
Tri aspekta pristupa obrazovanju	137
Zita Baďuríková	
Niektoré otázky výchovy a vzdelávania v kontexte poznatkovej spoločnosti	149
Janez Vogrinc, Janez Krek	
Ethical Practices in Qualitative and Quantitative Research	163
Ireneusz Zawłocki, Krzysztof Niewiadomski, Ewa Nieroba	
Edukacja ogólnotechniczna w polskim szkolnictwie ogólnokształcącym	173
Saša Kožuh, Igor Vrhunec	
Šolski intranet	179
Jelena Maksimović	
Uloga pedagoških istraživanja u nastavi	187
Інеса Бабенко	
Стимулювання обдарованих дітей, як вид соціально-педагогічної підтримки обдарованості в США	199
Krzysztof Niewiadomski, Ireneusz Zawłocki, Ewa Nieroba	
Podstawowe problemy szkolne uczniów i nauczycieli	207
ЗА АЛФАВІТОМ	217

**Катерина Пејкова, Наташа
Ангелоска-Галевска
University of Skopje
MACEDONIA**

ЕФИКАСНОСТА НА СТУДЕНТСКИТЕ СЕРВИСИ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Вовед

Глобализацијата, демографските промени и рапидните технолошки иновации наметнаа нови предизвици во високото образование на светско ниво, особено на планот на трансформација на високо-образовните институции и служби согласно актуелните потреби. На сите факултети работат студентски служби кои ја овозможуваат административната и информативната поддршка на студентите во текот на нивното студирање. Во светот ваквите служби ја обезбедуваат и врската на студентите со средината, како предуслов за нивниот натамошен професионален развој и кариера.

Последните децении, високото образование во Република Македонија како и во многу други земји поминува низ турбулентни реформи. Од 2000-та година со донесување на нова законска регулатива на голем дел од универзитетите и факултетите во Република Македонија започна воведувањето на ЕКТС (Европски Кредит Трансфер Систем) со нови студиски програми ориентирани кон студентот. Успешната имплементацијата на препораките од Болоња и воведување на ЕКТС е директно условено од ефикасноста на административната поддршка, што подразбира нов концепт на организација на постојните студентски служби. Покрај регистрацијата и евиденцијата на студентите, Студентските служби треба да добијат нови оддели и канцеларии и да се организираат во еден вид центри каде студентите ќе се информираат и ќе ги остваруваат сите свои барања и потреби.

Во трансформирањето и модернизирањето на студентските служби за зголемување на нивната ефикасност, најзначајна улога има информациско-комуникациската технологија и

можностите за нејзино користење со обучен административен кадар. ИКТ е неопходен дел од секојдневните активности на денешните универзитети зашто само со неа може да се овозможи брз и едноставен пристап до информациите, знаењата и меѓусебните комуникации. ИКТ е основна работна алатка на граѓаните на глобално ниво, а користењето на ИКТ во секојдневниот живот, учењето и работата веќе е рутина. Користењето на ИКТ за ефикасно работење на студентските служби – релевантни истражувања и искуства

Кога станува збор за користење на ИКТ, се забележуваат значајни генерациски разлики меѓу денешните студенти и вработените во високото образование. Пристапот и користењето на современата технологијата е иманентна особина на денешните студенти; тие не “учат” за новата технологија и нејзините можности, туку интуитивно ја признаваат и користат. И покрај ова, од студентите се уште се очекува да ги извршуваат сложените административни постапки, а високообразовните институции и понатаму се фокусирани на своите вработени (staff centric). Иако некои колеџи и универзитети напреднале во придвижување и прилагодување на сите активности кон потребите на студентот (student centric), сепак мора да се истакне дека таквите не се многу. Според нивната административна структура, информациски системи, како и пристап до местото на испорака на услуги на студентите сепак сеуште претставуваат организации со традиционална хиерархија.

На повеќе европски и светски универзитети се вршат истражувања за потребата од користење на ИКТ во студентските сервиси со цел да се зголеми ефикасноста во работењето, како и подршката и задоволувањето на различните потреби на новите генерации на студенти.

Како пример ќе го посочиме истражувањето на J. James Wager (2005) кој работи како Заменик провост на Државниот Универзитет на Пенсилванија (Pennsylvania State University). Тој ги испитува потребите на новите студенти од поинакви студентски сервиси и заклучува дека новите генерации студенти имаат поинакви барања и потреби кои можат да се задоволат со интегриран и веб-базиран информациски систем. Тимот што работел на ова истражување го посочува eLion системот како опција која може да ги задоволи барањата на новите студенти.

Друг пример за релевантно истражување е студијата на случај на Robert B. Kvavik and Michael N. Handberg (2000)

од Универзитетот во Минесота (University of Minnesota). И овие истражувачи имаат за цел да ги испитаат можностите за трансформирање на студентските сервиси кои повеќе не биле во можност да ги задоволат потребите на студентите. Истражувачите дошле до заклучок дека трансформацијата е неминовна, но за да биде спроведена мора да постои јасна визија и подршка од менаџментот на универзитетот. Основата за трансформирањето на студентските сервиси за нив се: редизајнирање на процесите и политиките, поголем буџет за нови технологии и кадровско екипирање на службите. Трансформирањето на студентските сервиси според нив претставува промена и на институционалната култура.

Проблем на истражувањето

Република Македонија е рамноправен член на Европското семејство на земји кои се согласија и договорија да го следат и имплементираат Болоњскиот процес (договорот е потпишан на 2003 година). Како останатите земји така и Македонија ги следи одредбите за модифицирање на високообразовниот систем во контекст на Европските препорски и стандарди. Прифаќањето на Болоњската Декларација од страна на државата го стави високото образование пред нови предизвици во неговото понатамошно трансформирање. Заедно со секојдневните напори за зголемување на квалитетот на студиите, високообразовните институции сега се соочуваат со предизвиците за структурни и организациски промени, како и дизајнирање на студиски програми, кои треба да бидат транспарентни и конкурентни на европскиот пазар на академски услуги.

Современите трендови во високото образование уште повеќе ја истакнаа потребата од современи студентски служби кои треба да се трансформираат од места за запишување и евиденција на студентите, во центри за информирање и следење на студентите. Процесот на трансформација и модернизација на студентските служби треба да оди во правец на развивање нови оддели кои едноставно и ефикасно ќе ги задоволуваат потребите на современите студенти.

Предметна истражувањето е организацијата на студентските служби, нивната ориентираност и компатибилност со современите потреби на студентите и можностите за користење на ИКТ за подобрување на нивната работа.

Цел на истражувањето

Цел на истражувањето е да се добијат податоци за постојната организација на студентските служби во високо-образовните институции во Македонија и да се понудат можни решенија за развивање на ефективен концепт за нивна реорганизација базирана на употреба на ИКТ. Истражувањето има квалитативен карактер.

Истражувачки прашања

1. Каква е организациската структура на студентските служби?
2. Кои се разликите меѓу традиционалниот и современиот концепт на организацијата и структурата на студентските служби?
3. Која е улогата и во колкава мера се користи ИКТ за подобрување на работата и услугите на студентските служби?
4. Дали има специјално дизајниран софтвер за студентските служби?
5. Дали постои интегриран информативен систем во високото образование, или на ниво ако секој универзитет?
6. На какво ниво е техничка поддршка?
7. Кои се надлежностите на административниот персонал кои работат во студентските служби?
8. Кои видови на услуги се потребни и треба да се воведат за да се задоволат потребите на студентите?
9. Каков е квалитетот и содржината на веб страниците на високо-образовните институции?
10. Што може да се превземе за да се зголеми корисноста и ефикасноста на ИКТ и колку веб страниците придонесуваат за полесен пристап до информациите?
11. Дали постојат интегрирани информативни системи на универзитетите?

Методи и техники на истражување

Во истражувањето се користи метод на дескрипција и компарација. За собирање податоци и одговор на

истражувачките прашања користена е квалитативна истражувачка стратегија со примена на техниките анализа на содржина и полу-структурирано интервју.

Примерок

Полуструктурирано интервју е спроведено со претставници на вработените и раководителите на Студентски служби од факултетите на три универзитети во Република Македонија: најголемиот државен универзитет “Св. Кирил и Методиј” и два приватни универзитета: ФОН Универзитетот и Универзитетот Американ Колеџ во Скопје.

При истражувањето направена е анализа на содржината на 20 веб страници на факултетите од: Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” од Скопје, Универзитетот Св. Климент Охридски од Битола, Универзитетот Гоце Делчев од Штип, Државниот Универзитет од Тетово, Фон Универзитетот од Скопје, Универзитетот Американ Колеџ во Скопје и Европскиот Универзитет во Скопје.

Анализа и интерепретација на резултатите

Обемниот материјал со квалитативни податоци добиени од теренските посети, од полу-структурираните интервјуа и анализата на содржина, се синтетизирани во табели заради поголема економичност и прегледност на резултатите. Во левата колона на табела 1 се дефинирани категориите за анализа, а во десната колона се издвоени и презентирани покарактеристичните резултати добиените врз со анализа на исказите на респондентите.

Табела 1: Резултати од полу-структурираното интервју

<p>Организациска структура на студентските служби</p>	<p>- Студентските сервиси се директно поврзани со администрирање на студентите од нивното конкурирање и запишување на високообразовната институција па се до нивното дипломирање. Нивната основна задача е да ги задоволат сите барања на студентите кои се однесуваат на административна поддршка;</p> <p>- Студентските служби и понатаму продолжуваат да оперираат со традиционалните прадигми и функционално-хиерархиска структураи. Тоа најверојатно не е доволно за пресретнување на новите предизвици;</p>
---	---

<p>Организациска структура на студентските служби</p>	<p>- Студентските сервиси се директно поврзани со администрирање на студентите од нивното конкурирање и запишување на високообразовната институција па се до нивното дипломирање. Нивната основна задача е да ги задоволат сите барања на студентите кои се однесуваат на административна поддршка;</p> <p>- Студентските служби и понатаму продолжуваат да оперираат со традиционалните прадигми и функционално-хиерархиска структураи. Тоа најверојатно не е доволно за пресретнување на новите предизвици;</p>
<p>Разлики помеѓу традиционалниот и современ концепт на организацијата и структурата на студентските служби</p>	<p>- Традиционалниот концепт на студентските сервиси е ориентиран кон вработените, додека пак современiot концепт на студентски служби е ориентирани кон задоволување на барањата на студентите;</p> <p>- Традиционалните организации на студентски служби работат единствено во согласност со Законот, статутите, правилниците и останати правни документи и студентите во одредено фиксно работно време доаѓаат во овие служби за да бидат услужени;</p> <p>- Современата организација на овие служби е насочена единствено кон ефикасно задоволување на различните потреби и барања на студентите, а студентите голем дел од своите потреби ги задоволуваат по електронски пат;</p>
<p>Улогата и значењето на употребата на ИКТ во подобрување на работата на студентските служби</p>	<p>- ИКТ со своите продукти како што се софтвери, веб пристапи до различни информации, e-mail, итн се користи во повеќето сегменти од работата на студентските сервиси и тоа: електронска евиденција при запишувањето и водењето на студентите во текот на студиите, електронско пријавување на испити и запишување на предмети/семестри, автоматизирано издавање на потврди и уверенија, автоматско изготвување на различни прегледи за студентите и сл.</p> <p>- ИКТ е алатка со чии производи како што се електронското евидентирање и создавање на дата бази, како и други инфраструктурни решенија им овозможува на студентските служби подобро да ги доставуваат и шират информациите, а со тоа и да ја зголеми нивната ефикасност и ефективност.</p>

<p>Посебно дизајнирани софтвери за студентските служби</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Секој софтвер е специјално дизајниран за студентските сервиси и голем дел од работата со нивна помош е автоматизирана. - Софтверот за студентските служби теба да биде специјално дизајниран и генерално да ги покрива трите типа на корисници: студентската служба, наставниот кдар и студентите. <ol style="list-style-type: none"> 1. делот за студентската служба треба да овозможи реализација на функциите: конкурирање и упис на новите студенти, уписи и евиденција на семестри/предмети, пријавување на испити, дипломски и магистерски трудови, издавање на уверенија, потврди и додаток на диплома, евидентирање на студиски програми, правила за студирање, евиденција на распореди, следење на студентската пракса, следење мобилност на студентите, архивирање на податоци за дипломирани студенти, подготвување на различни статистички извештаи за бројот на студенти. 2. делот за наставниот кадар треба да ги овозможи функциите: преглед на запишани студенти по семестри, по предмети, прегледи на пријавени кандидати за испит од одреден предмет, внесување на бодови од континиураното оценување, автоматизирано зокружување на оцената, внесување на оценки од завршниот испит. 3. делот за студентите треба да обезбеди преглед на студентското досие (предмети, положени испити, освоени кредити), пријавување на испити и дипломски испити, запишување на предмети/семестри, поднесување на различни барања. - Деловите за наставниот кадар и студентите треба да обезбедат воведување на идентификациска картичка односно електронски индекс и најзначајно, пристапот до нив треба да биде веб-базиран
<p>Ниво на техничка поддршка</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Секој вработен во студентските служби работи на персонален компјутер, кој е поврзан со интранет и интернет; - Техничката опременост на овие служби е на задоволително ниво; - Брзиот развој на компјутерската технологија ја создава потребата од нејзино почесто заменување со уште понови модели; - Висината на финансиските средсва кои треба да се издвојат за набавка на современите технолошки средста кои се поддршка на ИКТ е слабата страна на ИКТ.

<p>Компетенции на вработените во студентските служби</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Вработените во студентските служби одлично ги познаваат правилата за студирање кои се детерминирани со Законот за високо образование и останатите законски акти; - Тие солидно познаваат и работат софтверските апликации кои вообичаено имаат интерфејси на националниот јазик - Комуникациските вештини на вработените се на задоволително ниво - Вработените имаат потреба за континуирана обука и поддршка за користење на современата компјутерска технологија
<p>Видови на студентски служби кои се неопходни и треба да се организираат</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Традиционално на повеќето високообразовни институции во РМ постои само службата за студентски прашања; - Има потреба од формирање нови видови канцеларии кои ќе ги пресретнат различните барања на студентите, европските препораки и стандарди и секако ќе овозможат поврзување со пазарот на трудот, на пример: Канцеларија за кариерен развој, Канцеларија за практична обука, Советодавна канцеларија, Канцеларија за студентска мобилност, Алумни канцеларија, Електронска библиотека, итн; Треба да има Веб-базиран пристап до овие служби, односно и за овие сервиси е потребен специјално дизајниран софтвер
<p>Квалитетна web страница</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Веб страницата треба до обезбеди брз и едноставен пристап до информации потребни на корисниците (студентите и вработените), - Да послужи како средство за создавање на веб-базирани студентски сервиси, - Да обезбедува пристап до електронска библиотека и други бази на електронска документација; Да обезбеди интеракција со корисниците.
<p>Активности кои ќе овозможат зголемување на користа и ефикасноста од ИКТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Создавање на специјално дизајниран и интегриран софтвер кој ќе обезбеди брз пристап и проток на информации за сите корисници; - Веб страниците треба да бидат интегриран дел од информацискиот систем на високообразовната институција; - Обезбедување на соодветна ИТ логистика за софтверите и веб страните; - Континуирана обука на вработените во студентските сервиси за користење на современа информатичка технологија;

Интегриран информациски систем на универзитетите	<p>- На државните универзитети не постои интегриран информациски систем, но во 2002 година во рамките на Темпус проектот за Осовременување на работата на административните служби на Универзитетите Св Кирил и Методиј од Скопје и Св. Климент Охридски од Битола како потпроект беше изготвен софтвер за студентските служби. Овој софтвер беше доделен на неколку пилот факултети од двата универзитета со цел истиот да го прифатат и останатите факултети. Главната цел беше да се овозможи интеграција на сите студентски служби, а со тоа целосна автоматизација и централна евиденција на сите активности што се одвиваат во студентските служби. Идеата не се реализираше во целост, останаа само неколку факултети што го користат овој софтвер као автоматизирана поддршка на студентите, како што е случајот со Филозофски факултет во Скопје.</p> <p>- На приватните универзитети информацискиот систем е интегриран</p>
--	---

Во продолжение се презентирани дел од резултатите од анализата на содржината на дваесет веб страници на високообразовни институции од МаМакедонија:

- на поголемиот број од анализирани веб страници може да се забележи дека се застапени информации потребни на студентите како што се: разни соопштенија за рокови за запишување на предмети/семестри, распореди за настава и вежби, за пријавување и полагање на испити.
- на некои веб страници има примероци на пополнети формулари за разни видови административни потреби на студентите дадени во pdf формат;
- на сите веб страници кои беа анализирани ги има студиските и предметните програми за прв и втор циклус на студии, податоци за предметните наставници како што се: термини за консултации и електронски адреси;
- на дел од веб страниците (Економски факултет од Прилеп, Универзитетот ФОН, Американ Колеџ Скопје) постојат и апликации за студентските сервиси: Алумни, Канцеларија за кариера, Канцеларија за практична обука;
- може да се забележи дека на веб страниците има информации за сите настани на институцијата како што се: гостувања на странски професори, семинари, работилници, промоции на книги, промоции на дипломи и сл.

- на неколку страници од анализираните (Правен Факултет-Скопје, ФОН Универзитет, Американ Колеџ Скопје) има линкови за електронско учење;
- на страната на Факултетот за менаџмент и информациона системи на Битолскиот Универзитет функционира Дебатен клуб и Case Study Club
- на некои од анализираните веб страници (Правниот факултет и Филозофскиот факултет од Универзитетот Св. Кирил и Методиј од Скопје, ФОН Универзитетот) постојат линкови за студентите кои со сопствена лозинкја влегуваат во своето електронско досие, можат да ги видат положените испити, пријавуваат испити, имаат резултати од полагањето на колоквиумите;
- на поголем број веб страници има информации за студентска мобилност преку студентските програми како што се: CEPUS и ERASMUS;
- само на страницата на Економскиот факултет од Скопје има посебно авторизиран on-line пристап до електронската библиотека на Светската Банка (eLibrary).

Заклучок

Потребата за обезбедување на подобри услуги за поддршка студентите никогаш не била поголема, а во исто време, новите генерации студенти очекуваат подобри и сеопфатни услуги од високообразовните организации. Оттука и потребата за имплементација на ИКТ како алатка која ќе обезбеди брз и едноставен начин за добивање информации, брз одговор на барањата на студентите, намалување на времето поминато за нивна административна евиденција и слично.

Недоволната примена на ИКТ во студентските сервиси на локално ниво е резултат на нерегулирана инфраструктура и недостаток на соодветна хардверска и софтверска поддршка. Исто така, компетенциите за користење на информациската технологија кај дел од академскиот и административниот кадар се на незадоволително ниво. Имплементација на ИКТ бара силно партнерство и соработка помеѓу вработените во студентските служби.

Литература

- ESAR Study of Undergraduate Students and Information Technology, Research Study from EDUCASE Center for Applied Research, volume 6, (2006).
- Komives, S., Woodard, D. (2003), Student Services: A Hand book for the Profession, San Francisco: Jossey-Bass Inc.
- Kvavik, R., Handberg, M. (2000), "Transforming Student Services", Edu-cause quarterly, No.2
- National Program for Development of Education in Republic of Macedonia: 2005-2015 with additional program elements, (2006) Skopje, Ministry of Education and Science of the Republic of Macedonia
- Прирачник за студенти: Институт за педагогија – 2009/2010, (2009), Скопје: Филозофски факултет.
- Правилник за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на прв и втор циклус универзитетски студии, Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје бр. 141, 04.08.2009 година.
- Статут на Универзитетот Св. Кирил и Методиј од Скопје, Службен весник на Р. Македонија, бр.156, 17.12.2008 година.
- ЗАКОН ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ, Службен весник на Р. Македонија бр.35 од 14.03.2008 година.
- Wager, J. J. (2005), Support Services for the Net Generation, EDUCAUSE. (www.educause.edu/educatingthenetgen/)
- http://studentaffairs.com/ejournal/Spring_2010/ accessed on 30 April 2010
- <http://www.educause.edu/> accessed on 30 April 2010
- <http://www.utexas.edu/student/studentaffairs/vmcv.html> accessed on 30 May 2010

